

Modern kálvária

Az első — és még kelleme — állomás a műszaki boltokban és áruházban van. A vevő hosszú hónapok vagy évek alatt megtakarított százai ellenében boldogan birtokba veszi az áhított rádiót, televíziót, mosógépet, magnetofont... A második stáció lehervasztja az örömet; a mai holmik bizonyultak és bizony időnként földmondják a szolgálatot. Különösen újkorukban, amikor a leggyengébb alkatrészek „kikopnak” a készülékből. Következik a harmadik, a legelszomorítóbb forduló.

Nincs alkatrész

Színhely a Szegedi GELKA-szerviz (a helyzet más szervizekben is hasonló). A műszerész sajnálkozva tárja szét karjait: „Uram, egyelőre nem tudunk segíteni, nincs alkatrész.”

— De hogyan lehetséges ez? Hisz én a 2 évre garanciát kaptam, azt mondták, ha elromlik, kijavítják, ráadásul gyorsan! — így a tulajdonos. Legálábbis a tapasztalatlan tulajdonos, mert aki valamilyen oknál fogva egyszer rossz készüléket fogott ki — az tudja, milyen nehéz ügy ma a javítás.

A GELKA-nál végültem a délelőttöt. Nem mondom, akadtak szerencsések szép számmal, az ő rádiójuk, tévéjük, magnójuk stb. aránylag egyszerűen meggyógyult. De arról is meggyőződhettem, hogy milyen sokan kénytelenek csalódottan távozní. Mennyi ez a sok? Kőnya István szervizvezető szerint az esetek 3 százaléka. Azaz több tucat havonta. Tény, hogy a napjainkban kereskedelembe kapható készülékek nagy részét egyáltalán nem képes javítani a szerviz. Nem, mert elképesztő módon nincs alkatrész hozzájuk, enélkül pedig nem lehet dolgozni, illetve tökéletesen javítani. Magyarán: lutri vásárolni. Ha szerencsénk volt, a készülék nem romlik el; ha nincs, nyakunkba vehetjük az országot.

Raktárban hevernek

Szeged — talán azért, mert 2 és fél órára van a fővárostól? — különösen mosto-

ha helyzetben van. Ime: „Vettem egy NDK-gyártmányú WA-mosógépet, most elromlott, és egyszerűen nincs aki megcsinálja, úszik a több mint ötezer forintom. Pestről nem jön szerelő, a gépet nekem kellene felküldeni, a GELKA alkatrészhiány miatt nem vállalja” — írta szerkesztőségünkhöz egy panaszos.

Kőnya István: — A panasas jogos. Legnagyobb sajnálatunkra, nem vállalhatjuk a javítást. Nincs alkatrész. A magyar gyártmányú készüléknél még némi esély van arra, hogy a gyárról szerezzünk, ha VIDEOTON-márka. Az ORION soron kívül szokott küldeni hiányzó tévéalkatrészeket. A külföldről importált készülékek esetében — mint a WA-nál — teljesen tehetetlenek vagyunk. Itt hevernek a javításra váró TESLA-magnók éppen úgy, mint a külföldi hárszárítók, villanyborotvák, rádiók stb. A tömegesen forgalomba kerülő cikkek javíttatásáról nem gondoskodnak. Azt tehetjük, hogy a behozott készülékeket Pestre, a RAVILL-műhelybe küldjük...”

Ki nem gondoskodik? Megnéztem a szerviz adminisztrációját, hátha az alkatrészhiány nem más, mint alibi. De nem, az alkatrészkerő expresszjelentések sorai vastagon áthúzóva. Megjegyzés: a központ nem tud küldeni, a RAVILL nem szállít...

Becsapnak bennünket!

Furcsa játék labdája a vásárló. Kifizeti a több ezer forintot, és aztán, ha nincs szerencséje — csak bosszúságot kapott. Mint például a szegedi gyermekotthon, amelynek javításra adott TURMIX-gépet december 12 óta nem küldik Pestről, vagy K. Tibor, akinek német mosógépe december 7 óta van a RAVILL-nál; és a példákat még hosszan lehetne sorolni.

Furcsa játék, amely mind szélesebb méreteket ölt. Kereskedelmünk ugyanis egyre több régóta várt, vonzó cikket örvendeztet meg bennünket, és a megörvendeztetés mellett — anélkül,

hogy akarná, sajnos be is csap jó néhányunkat, mert minden garancia, rendelet ellenére a drága készülékek a raktárban, a műhelyben hevernek, ahelyett, hogy ott-hon szolgálnának.

Az alkatrészhiány valójában ügyes kifogás, mert ha van pénz WA 68-mosógépre, TESLA- és japán magnóra, szovjet porszívóra, villanyborotvára — nem igaz, hogy nincs ezeknek a készülékeknek biztonságos használatát biztosító alkatrészekre. Nem nehéz kitalálni, hogy az alkatrész-utánpótlás kizárólag kereskedelmi megállapodás, szervezés, gondoskodás kérdése!

Egyáltalán — mikor szereznek gyakorlatban is érvényt a szolgáltatásokról hozott törvénynek, vajon a RAVILL mikor biztosítja Szegeden a gyors szervizszolgálatot? Modern kálvária? — A peches tulajdonosnak az a szegedi szerviznek, amely javítani akar, szintén az. Hát akkor kinek jó a mai állapot? Azt hiszem, senkinek. A szolgáltatás gazdái azonban mintha ezt nem vették volna időben észre. A GELKA-nál, a RAVILL-nál, a szerződést kötő vállalatoknál.

Matkó István

Éghetetlen fa

Brazília őserdeiben él egy fa, illetve cserjefajta, amit az őslakó indiánok valóságos tisztelettel öveznek. Ez a cserjeféleség ugyanis „elpusztíthatatlan”. Ha tűzbe vetik, nem kap lángra, ha vízbe kerül, nem indul korhadásnak, mert olyan anyagot tartalmaz, amely gátolja az égést, s a korhadást előidéző gombásodást.

A természet titkait rendre feltáró és reprodukáló tudomány ennek a braziliai cserjének „örökleletű” tulajdonságait ma már laboratóriumban, sőt nagyüzemi szinten varázsolja elő. Magyar vegyészek a tokodi fatelítő vállalatnál olyan vegyszerkomplexumot állítottak elő, ami bizonyos mértékig minden faféleséget elpusztíthatatlanná tesz. A szakemberek látványos kísérlettel bizonyították be impregnáló vegyszerük „csodatételét”. Két egyforma, miniatűr fenyőfaházikót építettek, s ezek közül az egyiket impregnált fából készült. Mindkét építményre több liter benzint öntöttek, majd meggyújtották a modelleket. A natúr anyagból épült házikó tíz perc alatt hamuvá égett, míg a másik — a vegszerrel impregnált —, csak felületén szenesedett el, különben épségben vészelté át a lángokat.

Életről-halálról, szervátültetésről — jogilag

Tragikus balesetnél — például a közlekedésben — előfordulhat, hogy a halálos áldozatok között van két olyan személy is, akit egy mással kölcsönös, törvényes öröklési kapcsolat fűzött össze. Ilyen esetben az egyik áldozat életének néhány perces meghosszabbítása eldönthető, hogy az előbb elhunyt rokonai ellessenek a hagyatéktól. Ilyesmi a jogban korábban is kontrapozíciót — vitás kérdést — jelenthetett, de a probléma most különösen reflektorfénybe került azzal, hogy a transzplantációk fejlődésével a halál beállta időpontjának új meghatározására van szükség. Ugyanis ma már van mód arra, hogy az agyműködés megszűnése után a légzést és a szívverést gépi eszközökkel újból megindítsák.

El kell ejteni a „klinikai halál” megszokott formuláját — fejtette ki véleményét dr. Nizsalovszky Endre akadémikus — annak alapján, hogy a mesterséges szívműködéssel kapcsolatos orvosi eredmények az embernél lehetővé teszik az élet és a halál közötti állapotot. Az úgynevezett „biológiai halál” most már nem egy pillanat, hanem egy folyamat, amelynek csak lépcsőfokait jelenti a légzés, a szívverés és az agyműködés megszűnése.

A jognak ugyan személyiségi jogi, öröklési jogi és büntető jogi szempontból egyaránt a halál meghatározott időpontjára van szüksége — az a kérdés azonban, hogy fennálló élet veszélyeztetése nélkül milyen körülmények között lehet egy emberi testet megbontani: az orvostudomány kérdése. Az várható, hogy ilyen — az orvosi magatartás etikai normájaként — felvetődő esetben a magyar bíróság követni fogja azt a (Genfben, 1968. június 14-én elfogadott) nemzetközi deklarációt, amely szerint a szervkivétel megengedni csak akkor szabad, ha megállapították az agyműködés teljes és visszaállíthatatlan megszűnését. Magyarországon a halottból történő át-

ültetés esetére a holttestekkel kapcsolatos hatályos rendelkezések jelenleg még nem tartalmaznak olyan szabályokat, amelyek megkönnyítenék fontosabb szervek (vese, tüdő, máj, szív) transzplantációját. Azért is sürgető a jogi rendezés, mert ezek a szervek az ember életfunkcióinak megszűnése után igen rövid ideig maradnak alkalmasak az életreklésre — más testében.

NAPI KISLEXIKON

a diák-ünnepekről

Most is, mint minden évben rövidesen megrendezik országsszerte a diákünnepeket, melyekre már ilyenkor, év elején megkezdik a felkészülést a fiatalok.

● Mióta?

A diákünnepeket 1961 óta rendezik meg az országban, a KISZ Központi Bizottsága mellett működő diáknepok országos rendező bizottsága megbízásából. Az egyes tájegységek tanuló kétvétenként gyűlnek össze az ország néhány városában (pl. Keszthelyen, Sárospatakon, Gyulán), hárszárítók, művészeti bemutatójukkal, összemérjék tudásukat, képességeiket.

● Célja?

A diákünnepek megrendezése alkalmas arra, hogy az egyes városokban látogató tehetséges fiatalok megismerkedjenek egymással, munkájukkal, a másfajta iskolatípusban folyó élettel. A bemutatók, kiállítások az ismeretszerzéstől hozzájárulnak világnézeti formálásukhoz is. A kiosztott érmek, oklevelek az iskolának és tanulóinak sikerét bizonyítják.

● A szegediek?

Bács-Kiskun, Békés, Csongrád megye, Szeged és Budapest középiskolásai, szakmunkástanulói a Gyulán megrendezett diákünnepeken vesznek részt. A programba politikai rendezvényeket, a különböző művészeti ágak képviselőinek bemutatóit tervezik. A pályázatok feltételeiről a tanárok tájékoztatják diákjaikat.

● A résztvevők?

Minden jelentkező természetesen nem juthat el Gyulára. A megfelelő színvonalat az előzőleg a megyében, városban rendezett színvonalverseny biztosítja. Aki a megyei, illetve városi zsűri javasol, azok vesznek részt a gyulai versenyen. A keretszámok is adottak. Szegedről tíz vers- és prózamondó, két irodalmi színpadot, tízenöt szülőnekest, tízenöt szólóhangszerest, három kamarakórust, három énekkart, három táncezenkaret, három polbeat együttest, három néptáncsoportot és tíz pár D-kategóriás táncost vár Gyulára. A zenekarok és a társastánc C-kategóriájában indulók számát a rendezőség nem határozta meg.

Jól kezdődő házasság

mennyiből, ahol nagy magasságban lomhaszárnyú madarak úsznak a sziget irányába.

— Hogyhogy indulhatnánk? — kérdi meglepetten Zso. — Mért kell ezt feltételeken mondani?

— A lényeg, hogy ne vigyünk magunkkal semmit — mondja Tom és figyel a többieket, hogyan szabadulnak meg utolsó ruhadarajaiktól. — A semmit persze a szó egészen pontos értelmében határoztuk el, erre emlékezhetek.

— Kár a sok dumáért — jegyzi meg Ket és útra készen áll a korlátnál.

— Az se fontos, hogy valamennyien egy ponton érjünk partot. Abellát mi alaposan körülnéztük a szigeten, megállapítottuk, hogy bőven van barlang a hegyen, szóval azt ajánlanám, hogy a partra szállás első pillanatától mindenki mindent maga csináljon a maga érdekében.

— Az a gyanúm, hogy az első vita a barlangokon tör ki — jegyzi meg Ely.

— Vita semmin se törhet ki — mondja határozottan Tom. — Ebben maradtunk. S nehogy a Miniszternek aggályai legyenek, hogy ki legyen az első, én máris belevetem magamat a vízbe.

Azzal felmászott a korlátra, guggon ült néhány pillanattal, majd hangosat fűtvenye beleugrott a vízbe. Nagy tocsanással ért le, elmerült kis időre, aztán a hajó felé fordulva bukkant fel az ázott fejé.

— Nem hideg? — kiáltott le Pill kényeskedve.

— Á! — felelt a fiú prüszkölve. Remek hőmérsékletű! Gyerünk, utánam!

És a part felé fordult, nagy csapásokkal úszni kezdett.

Közvetlenül utána Ket ugrott le a korlátról, ő is elmerült kis időre, aztán felbukkant a feje, a haja laposan tapadt a koponyájára.

— Semmit se hideg! — kiáltott fel a hajóra, ahol ebben a pillanatban egyszerre hárman kapaszkodtak fel a korláton: Maud, Pill és a Miniszter. Ket pusztán játékból függőleges helyzetbe állította magát, megdörzsölte a meztelen testét és megint felkiáltott. — Tényleg mély! Nem ér le a lábam!

A három meztelen alak most lódult el a korláttól, habzott, hullámozott a víz, ahol beleestek,

aztán Pill bukkant fel elsőnek, nagyot sütkötött.

— Jaj, de hideg!

Amikor csak Cain volt fenn a hajón, Tom arra gondolt, jó kétszáz méternyire eltávolodva a vízben, mi lenne, ha ez a fickó megmondaná magát, begyűjtaná szépen a hajó motorját és visszafordulna oda, ahonnan jöttek. Erre a gondolatra a vízben is előtört a melegség, a háttára fordult és figyelte a fedélzet egyetlen alakját.

Cain a korlátnak ugyanazon a helyén állt, ahol az előbb, nézte az egyre kisebbő fejeket, az ezüstös habzást az úszók körül, s meg se fordult a fejében, hogy cserben hagyja őket. Intgetni kezdett Tom karlendítésre, rá-ránézett az órájára, izgul egy kicsit, hogy vajon nem korán robbant-e majd az óraszerkezet, amellyel a hajót el kell sülyesztenie. Az is megfordult a fejében, hogy mire ő partot ér, a többiek elfoglalhatják már a rendezesebb barlangokat, de aztán megnyugtatta magát, jó úszó, hogy elér a társait, sőt el is hagyhatja, ha rákapcsol ebben a ragyogó, kék vízben.

Az utolsónak ugró Maud után pontosan három perccel belépett a hajó vezetői fülkéjébe, még egyszer megnézte, lecsatlakoztatta és eldobta az óráját, felkapott gyorsan az asztalról egy rozsdamentes kést, magához vette, aztán megnyomta a robbantóóra indítógombját és visszarahant a fedélzetre, s a késsel a markában belevette magát a vízbe.

Amint felbukkant az ugrás után, máris készen volt a sorsdöntő elhatározása: nehogy a többiek megtudják, hogy magával hozott valamit a hajóról, a kést elrejtte majd a part közelében, mondjuk, olyan helyen, ahol térdig ér csak a víz, ott alaposan betájozza magát, s a nagy kincset kiemeli, ha elérkezik az ideje.

Mire ezt így átgondolta, igyekezett minél sebesebben úszni. Közben állandóan mérgette a távolságot, a hajó fehér testét egyre kisebbnek látta, aztán mély dörrenéssel, csúnya, szürke füstfelhővel bekövetkezett a robbanás.

Ezt már a többiek is figyeltek, jól látták, hogy a dörrenést kissé megelőzően fölemelkedett lomhán a hajó orra, aztán merülni kezdett, s alig másfél perc alatt teljesen elnyelte a habzó, hullámozó víz.

(Folytatjuk.)

Ormos Gero

KÖTYAGOSOK PARADICSOMA

KISREGÉNY

4.

Ket. Ugyancsak tizenkilenc éves. Módszeres lázadó. Az apja pap volt, az anyja tanár. Egyikük sem él. Nagyanyja nevelte. A konok maradásig. Ket mindig szemben állt vele. Hidegvérű, gondolkodó, számító. Testi vágyai rendesen jelenítkeztek, de azt vallotta, hogy csak annak adja oda magát, aki a kapcsolatukat nem odaadásnak tekinti. Tiszta szerelmet várt az élettől. És csak a pillanatokról éltél találok. Pocsék a társadalom, vallotta. Ki kell szabadulni belőle, szakítani a betokosodott normáival. Valami egészen újat kell kezdeni. Kezdeni, küzdeni, ha csak egyetlen lelket hódít is meg az ember magának. Zúrzavar ez — gondolta —, de egyszer talán kiszül belőle valami.

Abel. Huszonhárom éves. Egyetemest végzett. Jómódú szülők gyermeke. Fél életét utcai harcokban, csoportos lázadásokban töltötte, de soha hangoskodott, inkább csak szemlélődött, s eközben megállapította, hogy a társadalom mai szerkezete, az embernek, emberhez való viszonya végzetesen csődbe jutott. Szakítani kell tehát a megromsolódott normákkal. Csak azt nem tudta, hogyan. A földgolyó másik felén nem tájékozódott.

Mindezt körülbelül így írták volna meg a higgadtabb polgári lapok, ha kellő időben tudomást szereznek a tíz ember szenzációs vállalkozásáról. Meg kell állapítanunk, hogy mindebben akad bőven túlzás, ami nem szokatlan jelenség az újságírás gyakorlatában. Egyesek például értékükön felüli embernek hatnak, mások jellemzéséből elég sok vonás hiányzik, de egy a lényeg: valamennyien kötyagosok a maguk nemében, s hogy ez így van, már a hajó fedélzetén pergő jelenetből is világosan kitűnik.

— Tehát indulhatnánk — mondja ebben a pillanatban Tom és fölneéz a szikrázó kék